

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 500/2020
26.08.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Слађане Накић Момировић, председника већа, Марине Милановић и Добриле Страјина, чланова већа, у парници тужилаца АА из ... и ББ из насеља ..., чији је заједнички пуномоћник Рудин Лагунцић, адвокат из ..., против тужене ВВ из ..., са боравиштем у ..., Република ..., чији је пуномоћник Ђорђе Марковић, адвокат из ..., ради редукције уговора о поклону због повреде нужног дела, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5400/17 од 19.09.2019. године, у седници одржаној 26.08.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована ревизија, ревизија тужилаца, изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5400/17 од 19.09.2019. године.

Образложење

Пресудом Првог основног суда Београду П 25739/16 од 23.03.2017. године, првим ставом изреке, усвојен је тужбени захтев тужилаца и утврђено да је уговором о поклону закљученим између пок. ГГ, бивше из ..., као поклонодавца, и тужене као поклонопримца, који је оверен од стране Првог општинског суда у Београду под Ов. .../... дана 23.03.2001. године, повређено право тужилаца на нужни законски наследни део на заоставштини пок. ГГ, бивше из ..., те се исти уговор о поклону редукује тако што се утврђује да тужиоци имају право сувласништва по основу нужног законског наследног дела и то сваки по 1/8 дела непокретности која је била предмет наведеног уговора о поклону, и то стана број ..., двособан стан, на петом спрату, стамбене зграде за колективно становање, изграђене на кат. парцели ..., све уписано у листу непокретности број ... КО ..., у ..., у ... број ..., што је тужена дужна признати, које признање ће у супротном заменити ова пресуда, те следом тога трпети да тужиоци укњиже своје право сувласништва на напред наведеној непокретности у катастарској књизи. Другим ставом изреке, обавезана је тужена да тужиоцима надокнади трошкове парничног поступка у износу од 329.162,50 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 5400/17 од 19.09.2019. године, првим ставом изреке, преиначена је првостепена пресуда, тако што је одбијен као неосновани захтев тужилаца којим је тражено да се утврди да је уговором о поклону закљученим између пок. ГГ, бивше из ..., као поклонодавца, и тужене као

поклонопримца, који је оверен од стране Првог општинског суда у Београду под Ов. 2739/01 дана 23.03.2001. године, повређено право тужилаца на нужни законски наследни део на заоставштини пок. ГГ, бишве из ..., те се исти уговор о поклону редукује тако што се утврђује да тужиоци имају право сувласништва по основу нужног законског наследног дела и то сваки по 1/8 дела непокретности која је била предмет наведеног уговора о поклону, и то стана број ..., двособан стан, на петом спрату, стамбене зграде за колективно становање, изграђене на кат. парцели ..., све уписано у листу непокретности број ... КО ..., у ..., у ... број ..., што је тужена дужна признати, које признање ће у супротном заменити ова пресуда, те следом тога трпети да тужиоци укњиже своје право сувласништва на напред наведеној непокретности у катастарској књизи. Другим ставом изреке преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу другом изреке првостепене пресуде, тако што су обавезани тужиоци да туженој на име накнаде трошкова парничног поступка исплате износ од 215.250,00 динара са законском затезном каматом почев од дана стицања услова за извршност па до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиоци су благовремено изјавили ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду, применом члана 408. Закона о парничном поступку, у вези члана 403. став 2. ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11 до 87/18), па је утврдио да је ревизија дозвољена и неоснована.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. У поступку пред другостепеним судом није дошло до пропуста у примени или до погрешне примене које од одредаба овог Закона, па нема ни повреде из члана 374. став 1. ЗПП, на коју се ревизијом указује.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су унуци пок. ГГ (рођене ГГ1) по сину сада пок. ДД, а тужена је ћерка пок. ГГ. Уговором о поклону, овереним пред Првим општинским судом под Ов. 2739/2001 од 23.03.2001. године, закљученим између сада пок. ГГ, као поклонодавца и тужене, као поклонопримца, поклонодавац поклања стан број ... у ... број ... на петом спрату, укупне површине 47 м², описаног у А листу као ЗК тело II под редним бројем ..., постојећи на кат. парцели ... поклонопримцу (ћерки ВВ, овде туженој), с тим што задржава право несметаног доживотног коришћења предметне непокретности. ГГ је преминула дана 09.05.2008. године. Решењем Првог основног суда у Београду О 2826/10 од 16.01.2012. године, прекинут је оставински поступак иза пок. ГГ и тужиоци - унуци оставиље упућени да покрену парнични поступак против ћерке оставиље, овде тужене, ради утврђења да је уговором о поклону закљученим између оставиље ГГ, као поклонодавца и ВВ, као поклонопримца, повређено њихово право на нужни део. Тужба у овој парници поднета је 28.02.2012. године.

Првостепени суд је, полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, усвојио тужбени захтев, налазећи да је на туженој у смислу члана 231. ЗПП био терет доказивања да је предметни стан откупљен њеним средствима за износ од 4.000 ДЕМ, који је дала свом брату, а оцу тужилаца, због чега се он одрекао свог наследног дела

био довољан да би био намирен, нити да су тужена и њен сад пок. брат поделили на једнаке делове имовину коју је ујак, брат оставиље оставио њиоховој мајци. као ни да би половина од 7/30 делова која по том основу припада мајци, довољна за намирење нужног наследног дела тужилаца.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и одбио као неоснован захтев тужилаца применом члана 42., 43. и 48. Закона о наслеђивању, сматрајући да тужиоци, на којима је био терет доказивања, нису доказали да им је учињеним поклоном повређено право на нужни део и висину нужног дела. Наиме, другостепени суд налази да тужиоци на којима је терет доказивања нису пружили, нити предложили доказе на околност да им је повређен нужни део и висину нужног дела у смислу члана 48. Закона о наслеђивању, у чијем одсуству битне чињенице за одлуку нису могле бити утврђене. Тужиоци нису предложили извођење доказа вештачењем, ради утврђивања укупне вредности заоставштине на основу које се израчунава нужни део, који по оцени другостепеног суда не представља 1/8 поклоњене непокретности, већ 1/8 од вредности заоставштине, која представља збир вредности заоставштине постојеће у моменту смрти оставиље, завештајних располагања и учињених поклона, укључујући и евентуална потраживања, уз умањење за дугове. Осим тога, другостепени суд налази да је на нужним наследницима терет доказивања околности које би оправдале да им се уместо исплате новчане противвредности, утврди право својине на имовини која је била предмет располагања за живота оставиоца, имајући у виду природу права на нужни део (облигационо – правна природа права на нужни део), сходно одредбама Закона о наслеђивању.

По оцени Врховног касационог суда, другостепени суд је правилном применом материјалног права одлучио одбијањем тужбеног захтева уз закључак да тужиоци у овом случају нису доказали да им је повређено право на нужни део, као ни његову висину.

Одредбом члана 40. став 1. Закона о наслеђивању („Службени гласник РС" бр. 46/96, 101/03), прописано је да нужним наследницима припада део заоставштине којим оставилац није могао располагати и који се назива нужним делом. Ставом 2. истог члана, прописано је да нужни део потомака, усвојеника и његових потомака и оставиочевог брачног друга је половина, а нужни део осталих нужних наследника је трећина дела који би сваком од њих припао по законском реду наслеђивања. Одредбом члана 42. истог закона, прописано је да је нужни део повређен ако је вредност оставиочевих завештајних располагања и поклона учињених нужном наследнику или лицу уместо кога овај долази на наслеђе, мања од вредности наследниковог нужног дела. Чланом 48. истог закона, прописан је начин утврђивања вредности заоставштине на основу које се израчунава нужни део. Ставом 1. истог члана, прописано је да најпре се пописује и процењује целокупна имовина коју је оставилац имао у тренутку смрти, заједно са свим његовим завештајним (тестаменталним) располагањима, свим његовим потраживањима, па и оним према неком од наследника, изузев очигледно ненаплативих. Ставом 2. истог члана, прописано је да од тако утврђене вредности одбија се затим износ оставиочевих дугова, као и износ трошкова пописа и процене заоставштине и уобичајених трошкова његове сахране. Ставом 3. истог члана, прописано је да тако добијеном остатку додаје се вредност свих поклона које је оставилац ма на који начин учинио неком од законских наследника, независно од тога ком наследном реду припадају и да ли могу и хоће да наследе, као и вредност поклона

за које је оставилац наредио да се наследнику не урачунају у наследни део, док је ставом 4. прописано да коначно, свему томе додаје се вредност поклона које је оставилац у последњој години свог живота учинио онима који нису законски наследници. Чланом 51. Закона о наслеђивању прописано је да при процењивању поклона цени се вредност поклоњене ствари у тренутку утврђивања вредности заоставштине, али према њеном стању у време кад је поклоњена.

Сходно напред цитираним одредбама Закона о наслеђивању, ради израчунавања нужног дела, потребно је утврдити вредност заоставштине и то тако што се прво изврши попис и процена заоставштине, како би се утврдила актива заоставштине, коју чине сва наслеђивању подобна права која је оставилац имао у тренутку смрти, затим се утврђује пасива заоставштине, коју чине оставиоचेви дугови, након чега се од вредности активе одузима вредност пасиве, како би се утврдила нето вредност заоставштине. Нето вредност заоставштине се сабира са вредношћу поклона које је оставилац учинио неком лицу из круга законских наследника, као и вредност поклона које је учинио било ком лицу у последњој години живота, при томе се при процењивању поклона цени вредност поклоњене ствари у тренутку утврђивања заоставштине, али према њеном стању у време кад је поклоњена, на који начин се добија обрачунска вредност заоставштине, на основу које се утврђује нужни наследни део. Код утврђеног да су тужиоци нужни наследници, да је решењем Првог основног суда у Београду О 2826/10 од 16.01.2012. године, прекинут оставински поступак иза пок. ГГ и тужиоци - унуци оставиле упућени да покрену парнични поступак против ћерке оставиле, овде тужене, па с обзиром на то да је на тужиоцима био терет доказивања обрачунске вредности заоставштине, а с тим у вези утврђење повреде права на нужни део и висине нужног дела, то је правилан закључак другостепеног суда да је њихов захтев неоснован. Осим тога, захтев тужилаца је неоснован, јер према члану 51. Закона о наслеђивању при процењивању поклона цени се вредност поклоњене ствари у тренутку утврђивања вредности заоставштине, али према њеном стању у време кад је поклоњена, а што је такође било неопходно утврдити ради доношења правилне одлуке о захтеву тужилаца, на коју околност тужиоци нити су доставили доказе, нити предлагали исте. Стога, како тужиоци, на којима је терет доказивања, нису доказали да им је повређено право на нужни део, а ни висину нужног дела, то је правилно одлучио другостепени суд када је одбио, као неоснован захтев тужилаца.

Осим наведеног, имајући у виду садржину наведених одредаба Закона о наслеђивању следи да наследник има право на новчану противвредност нужног дела с обзиром на облигациону - правну природу права на нужни део која је као таква установљена овим законом. За преображај права на нужни део из облигационоправне у стварноправну природу, битно је постојање околности на страни нужног наследника који такав захтев поставља и неопходност њиховог вредновања, а које се односе на: карактер добара завештаних трећим лицима или поклоњених; постојање, трајање заједнице живота између оставиоца и нужног наследника, као и личне имовинске прилике нужног наследника, како је то правилно закључио и другостепени суд.

Тужбом у овој правној ствари тужиоци захтевају утврђење повреде права на нужни део и измену уговора о поклону који је за живота њихова баба по оцу закључила са ћерком, сестром оца тужилаца, овде туженом. Тако постављеним захтевом промењена је правна природа права на нужни део, уместо облигационог права дат му је

стварно правни карактер. За промењену правну природу права на нужни део тужиоци ни у тужби, а ни током поступка нису навели оправдане разлоге у смислу постојања трајања заједнице живота, личне имовинске прилике, нити су предложили извођење доказа на основу којих би се могло утврдити постојање разлога за досуђивање нужног дела као стварног. У тој ситуацији требало је да у односу на тужену истакну облигационо правни захтев – за исплату накнаде новчаног износа противвредности нужног дела, а што су тужиоци пропустили да учине. Суд по службеној дужности није у обавези да утврђује оправданост разлога за признавање нужног наследног дела као стварног права, а код чињенице да тужиоци на ове околности нису предложили доказе у смислу члана 231. ЗПП, то је по оцени Врховног касационог суда правилно другостепени суд одбио тужбени захтев тужилаца.

Са напред наведених разлога су неосновани наводи ревизије о погрешној примени материјалног права.

На основу одредбе члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Слађана Накић Момировић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић